

Date: 9th January-2025

ONA TILINING O'QUVCHILARNING MANTIQUIY VA IJODIY FIKRLASHINI RIVOJLANTIRISHDAGI O'RNI

Xaqqulova Dilshoda Abduvasiyevna
Osiyo xalqaro universiteti o'qituvchisi

Annotatsiya: Ona tili o'quvchilarning mantiqiy va ijodiy fikrlashini rivojlantirishda asosiy fanlardan biri hisoblanadi. Ushbu maqolada ona tilining o'quvchilarning mantiqiy xulosa chiqarish, ijodiy tafakkur qilish va o'z fikrlarini aniq ifodalash qobiliyatlarini rivojlantirishdagi o'rni tahlil qilinadi. Shuningdek, ona tili fanining ta'lim jarayonida ahamiyati va uni o'qitishda qo'llaniladigan samarali usullar ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: ona tili, mantiqiy fikrlash, ijodiy tafakkur, o'qitish usullari, til madaniyati.

Kirish

Ona tili insonning fikrlarini ifodalash va o'zaro muloqot qilish vositasi sifatida uning intellektual rivojlanishida muhim rol o'ynaydi. Boshlang'ich va o'rta ta'lim bosqichlarida ona tili fanining o'qitilishi nafaqat nutq va yozuv malakalarini shakllantiradi, balki o'quvchilarda mantiqiy va ijodiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantiradi. Ushbu maqolada ona tilining ushbu jihatlariga e'tibor qaratiladi.

Asosiy qism

Ona tilining mantiqiy fikrlashni rivojlantirishdagi roli

Ona tili fani o'quvchilarda mantiqiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. Bu quyidagi jihatlar orqali amalga oshiriladi:

- **So'z birikmalari va gaplarni tahlil qilish:** O'quvchilar gap tuzilishini o'rganish orqali fikrlarni aniqlashtirishni o'zlashtiradilar.
- **Matnni tahlil qilish:** Matn mazmunini tushunish va uning asosiy g'oyasini aniqlash jarayonida o'quvchilar mantiqiy xulosa chiqarish qobiliyatini rivojlantiradilar.
- **Qiyoslash va tahlil qilish:** Har xil tushunchalarni qiyoslash, o'xshashlik va farqlarni aniqlash orqali o'quvchilar mantiqiy fikrlashni shakllantiradi.

Ijodiy fikrlashni rivojlantirish

Ijodiy tafakkur — o'quvchining o'z fikrlarini yangicha yondashuv bilan ifoda etish qobiliyatidir. Ona tili fanida bu qobiliyatni rivojlantirish quyidagi yo'llar orqali amalga oshiriladi:

- **Insho va erkin yozuv:** Erkin mavzularda insho yozish o'quvchilarda yangi g'oyalarni ilgari surish va ularni bayon qilish qobiliyatini rivojlantiradi.
- **Adabiy ijod:** She'r, hikoya yoki ertak yozish orqali bolalar o'z tasavvurlarini kengaytiradilar.
- **Muammoli savollar ustida ishlash:** Muammoli vaziyatlarga ijodiy yechim topish jarayonida o'quvchilarning fikrlashi faollashadi.

Til madaniyatini shakllantirish

Date: 9th January-2025

Ona tili fani o'quvchilarda nutq madaniyatini rivojlantirish va ularning fikrlarni to'g'ri va tushunarli ifodalash malakasini oshirishga yordam beradi. Bunda quyidagi jihatlar muhim ahamiyatga ega:

- **Tushunarli yozuv va nutq:** To'g'ri talaffuz va yozuv qoidalariga rioya qilish orqali o'quvchilarning til madaniyati shakllanadi.

- **Boy so'z boyligi:** Leksikani kengaytirish orqali bolalar o'z fikrlarini yanada aniq va mazmunli ifoda etadilar.

O'qitish usullari

Ona tili fanida mantiqiy va ijodiy fikrlashni rivojlantirish uchun o'qituvchi zamonaviy pedagogik usullardan foydalanishi lozim. Masalan:

- **Integratsiyalashgan yondashuv:** Boshqa fanlar bilan bog'liq mavzularni muhokama qilish.

- **Interaktiv usullar:** Guruhli muhokamalar va rolli o'yinlar.

- **Axborot texnologiyalaridan foydalanish:** Interaktiv dasturlar va vizual materiallar orqali darslarni boyitish.

"Ona tilining o'quvchilarning mantiqiy va ijodiy fikrlashini rivojlantirishdagi o'rni" deganda, ona tili fanining o'quvchilarni mantiqiy fikrlashga va ijodiy tafakkur qilishga o'rgatishdagi roli tushuniladi. Bu quyidagilarni o'z ichiga oladi:

Mantiqiy fikrlashni rivojlantirish

Ona tili orqali o'quvchilar fikrlar orasidagi mantiqiy bog'liqlikni tushunishni o'rganadilar. Bu jarayonda:

- **Gap tuzilishi va qoidalari:** So'z birikmalari va gaplarning tahlili o'quvchilarga o'z fikrlarini aniq va izchil ifoda etishni o'rgatadi.

- **Matn mazmunini tahlil qilish:** Matnning asosiy g'oyasini aniqlash, xulosa chiqarish va voqealar ketma-ketligini aniqlash orqali mantiqiy fikrlash shakllanadi.

- **Savol-javob mashqlari:** Til qoidalarini qo'llash jarayonida savollarga javob berish va tahliliy fikr yuritish bolalarda mantiqni kuchaytiradi.

Ijodiy fikrlashni rivojlantirish

Ona tili ijodiy tafakkurni shakllantirish uchun qulay imkoniyatlar yaratadi:

- **Ertak, hikoya va insho yozish:** O'quvchilar o'z tasavvurlarini foydalanib, yangi syujetlar yaratishga va fikrlarini erkin ifodalashga o'rganadilar.

- **Ijodiy muhokama va muloqot:** Dars davomida ijodiy fikr almashish va bahs-munozaralar orqali bolalarning yangi g'oyalarni ilgari surish qobiliyati rivojlanadi.

- **Adabiy asarlarni tahlil qilish:** Bolalar o'qigan hikoya yoki she'rni tushunib, qahramonlarning harakatlarini tahlil qilishda o'z tasavvurlarini boyitadilar.

Nutq va yozuv madaniyatini shakllantirish

Ona tili o'quvchilarga:

O'z fikrlarini tushunarli va estetik tarzda ifoda etishni o'rgatadi.

Boy so'z boyligi va qiziqarli ifodalar yordamida o'z nutqlarini yanada ta'sirchan qilish imkonini beradi.

Umumiy tushuncha

Date: 9th January-2025

Ona tili fanining mantiqiy va ijodiy fikrlashni rivojlantirishdagi o'rni shundaki, u o'quvchilarning intellektual qobiliyatlarini shakllantirishda, mustaqil fikr yuritish va yangilik yaratishda asosiy vosita sifatida xizmat qiladi. Bu esa ularning nafaqat ta'limdagi muvaffaqiyatlariga, balki shaxsiy hayotdagi rivojlanishiga ham hissa qo'shadi.

Xulosa

Ona tili o'quvchilarning mantiqiy va ijodiy fikrlashini rivojlantirishda beqiyos vositadir. Ushbu fanni o'qitish jarayonida zamonaviy yondashuvlardan foydalanish orqali o'quvchilarning fikrlash darajasini oshirish, ularning o'z fikrlarini aniq va ijodiy tarzda ifoda etishlariga erishish mumkin. Shuning uchun ona tili ta'limi o'quv jarayonining asosiy yo'nalishlaridan biri sifatida doimiy e'tiborda bo'lishi lozim.

ADABIYOTLAR:

1. Xaqqulova, D. (2024). ABDURAHMON GO 'ZAL-YASSAVIYSHUNOS. *PEDAGOG*, 7(6), 8-15.
2. Xaqqulova, D. (2024). ADABIYOTSHUNOS OLIM ABDURAHMON GO 'ZALNING TADQIQOTLARI XUSUSIDA. *PEDAGOG*, 7(5), 548-555.
3. XAQQULOVA, D. (2023). BADIYLIK MASALALARI TADQIQIDA OLIM MAHORATI. *Наука и технология в современном мире*, 2(5), 5-11.
4. Abduvasiyevna, X. D. (2024). SO 'Z TUZILISHI VA SO 'Z YASASH. *The latest pedagogical and psychological innovations in education*, 1(2), 261-266.
5. Abduvasiyevna, X. D. (2024). NUTQ MADANIYATI VA OG 'ZAKI MULOQOT. *The latest pedagogical and psychological innovations in education*, 1(2), 255-260.
6. Abduvasiyevna, X. D. (2024). MATN TAHLILI VA MAZMUNNI TUSHUNISH. *The latest pedagogical and psychological innovations in education*, 1(2), 279-284.
7. Abduvasiyevna, X. D. (2024). GAP TUZILISHI VA UNING TURLARI. *The latest pedagogical and psychological innovations in education*, 1(2), 267-272.
8. Abduvasiyevna, X. D. (2024). ONA TILIDA IMLO QOIDALARI. *The latest pedagogical and psychological innovations in education*, 1(2), 273-278.
9. Икромова, С. А. (2024). ЭТАПЫ РАЗВИТИЯ ПСИХОЛОГИИ В ЖИЗНИ ЧЕЛОВЕКА. Introduction of new innovative technologies in education of pedagogy and psychology, 1(3), 26-31.
10. Ikromova, S. A. (2024). INTELLEKT VA IQBOL: KOGNITIV PSIXOLOGIYA. Problems and solutions at the stage of innovative development of science, education and technology, 1(2), 99-104.
11. Икромова, С. А. (2024). ОСНОВНЫЕ ОБЩИЕ ПОНЯТИЯ И ОСНОВНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ ПСИХОЛОГИИ. Introduction of new innovative technologies in education of pedagogy and psychology, 1(3), 20-25.
12. Икромова, С. А. (2024). ПСИХОЛОГИЧЕСКОЕ РАЗВИТИЕ МОЛОДЕЖИ И ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ КРИЗИСЫ. New modern researchers: modern proposals and solutions, 1(2), 29-35.

Date: 9th January-2025

13. Икромова, С. А. (2024). ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЕ ПРОЦЕССЫ И ПАМЯТЬ ЧЕЛОВЕКА. Introduction of new innovative technologies in education of pedagogy and psychology, 1(3), 59-65.

14. Ikromova, S. A. (2024). PSIXOLOGIK SALOMATLIK VA UNING JAMIYATDAGI ROLI. Problems and solutions at the stage of innovative development of science, education and technology, 1(2), 93-98.

15. Икромова, С. А. (2024). КОНСУЛЬТИРОВАНИЕ И ТЕРАПИЯ ЛЮДЕЙ В СОЦИАЛЬНОЙ СРЕДЕ. New modern researchers: modern proposals and solutions, 1(2), 8-14.

16. Икромова, С. А. (2024). ОТВЕТСТВЕННОСТЬ ПСИХОЛОГА. New modern researchers: modern proposals and solutions, 1(2), 63-68.

17. Икромова, С. А. (2024). ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ПРОБЛЕМЫ И ИХ РЕШЕНИЯ. Introduction of new innovative technologies in education of pedagogy and psychology, 1(3), 46-52.

18. Toymurodov, A. (2023, December). MODERN INTERPRETATION OF PSYCHODIAGNOSTICS AND PSYCHOCORRECTION OF EXTREME SITUATIONS. In *INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE" SCIENTIFIC ADVANCES AND INNOVATIVE APPROACHES"* (Vol. 1, No. 5, pp. 71-79).

19. Toymurodov, A. (2023). BASICS OF PROVIDING PSYCHOLOGICAL SERVICES TO MILITARY PERSONNEL. *Академические исследования в современной науке*, 2(24), 148-152.

20. Bahodirovna, S. N. (2023). ELEMENTARY MATHEMATICS AND COHERENCE BETWEEN STAGES OF MATHEMATICS EDUCATION. *Multidisciplinary Journal of Science and Technology*, 3(5), 393-397.

